

RECTOREM ACADEMIAE
MAGNIFICVM
ILLVSTRISSIMOS COMITES
PROCERES VTRIVSQUE REIPVBLICAE
GRAVISSIMOS
COMMILITONES GENEROSOS AC NOBILISSIMOS
AD AVDIENDAM

ORATIONEM

DE

*PRAECIPVIS GERMANORVM
IN LINGVAS ORIENTALES*

MERITIS

MVNERIS PRIDEM SIBI CLEMENTISSIME
COLLATI

PROFESSORIS PVBLICI
LINGVAE ARABICAE
EXTRAORDINARII

SOLLEMNI AVSPICIO CAPESSENDI CAUSA

IN

AVDITORIO PHILOSOPHICO
HABENDAM

DIEM. Jan HORA IX. A. MDCCXXVIII,

INVITAT

IOAN. CHRISTIANVS CLODIVS
HAYNA-MISNICVS.

Hist. litt. gen. XVIII, 17.

~~1773~~

Hist. liter.

95,28

fluxit iam aliquantum temporis, ex quo, linguae Arabicae Professoris Extraordinarii, arduo muneri, clementissime mihi demando, satisfactorius, Programma ad Praelectiones Arabicas inuitatorium, octo foliis constans, edidi, quod in plerorumque manibus versari arbitror. In hoc eorum, qui praestantissimam hanc linguam, canina, ut Quintilianus phrasi utar, eloquentia allatrare, ac in contemptum adducere non verentur, obiectiones diluere, iniustasque criminationes, quibus cultores eius differunt, refellere, ac summam eius utilitatem, rationibus luculentis atque haud vulgaribus, nec est triuio petitis argumentis, adstruere laboraui. At eo tamen fine id non feci, ut quas extrudere vellem, venales merces laudarem, quorundam mercatorum exemplo, qui verborum fucis illarum mucorem detergere, aut illitis mangonum imitatione pigmentis, ac coloribus adulterinis, maius pretium iis conciliare, sicque incautos emptores fallere student. Neque in eo fines iustae aestimationis transiliui, sed verum huic linguae pretium statui, quod Philarabes quidam minus obseruasse videntur. Verum enim vero, cum recens in me collatum munus, tunc consueta oratione auspicari, ob causas non leues distulerim, nunc demum instituto illi laudabili morem gessurus, in nouo hoc Programmate breuior esse potero, quo eruditos, per varias Europae regiones, benemeritos de linguis Orientalibus, strictim recensebo. Est enim ea harum linguarum, inter quas Arabica, velut inter viburna cupressus, eminent, praestantia, ea dulcedo ac suauitas, ea ad consummandam omnem literaturam necessitas,

vt

vt multorum ad se animos rapere ac irretire valuerit,
nec exiguus eorum sit numerus, qui hoc literarum ge-
nus, auctum summopere et promotum iuerunt. Quis,
vt a Gallis, venusti ingenii hominibus, exordiar, *Bochar-*
tum, Cappellos, Flauignium, Fourmondum, Gaulminum, Ge-
nebrardum, Herbelotium, Iunium, Simeonem de Muis,
Mercerum, Stephanum Le Moine, Morinum, Postellum,
Plantavitum, Petitum, Ryerium, Iosephum Scaligerum,
Salmasium, Theuenotium, Vattierium, Vatablum, Voi-
sinium, non nouit? Ex Anglorum gente, ad Mathema-
ticas artes, et linguas excolendas, nata, *Adhelhardus Ba-*
thoniensis, Ainsworthus, Bedwellus, Bernardus, Booti-
us, Beuerigius, Castellus, Cartwrightus, Clarckius, Gra-
uius, Hydius, Huntingtonus. Knatchbullus, Langbainius,
Lightfootus, Leighius, Ockleius, Pocokius, Robertus Kete-
nenfis, Smithus, Seamannus, Seldenus, Tailorus, Warne-
rus, Whelocus, Vfferius, cui non innotuerunt? Quid?
quod in beatae huius Insulae academiis, Oxoniensi et
Cantabrigiensi, peculiare linguae Arabicae Professores,
Archiepiscopi Cantuariensis Guilielmi Laudi, et Equi-
tis cuiusdam aurati, Thomae Adami, sumptibus sunt
constituti. Quem doctissimorum inter Hispanos viro-
rum, *Bernhardi de Aldrete, Petri de Alcala, Ariae Mon-*
tani, Antonii Nebriffensis, Cassiodori de Reyna, Iacobi de
Ledesma, Leonis de Castro, Sebastiani de Couarruias,
Ferd. de Corduba, Maluendae, Riberae, Sanctii, Stunicae,
Xauerii, quem Italorum, *Aegidii Viterbiensis, Bartoloccii,*
Bratutti, Giattini, Giggei, Guadagnoli, Giustiniani, Ghali-
ni, Martellotti, Maraccii, Obicini, Raymundi, Petri della
Valle, Pagnini, Scaecchi, Vecchietti, clarissima nomina
latent? Quis eruditorum est, ad cuius aures, celebrium Bel-
garum

garum, Amamae, Clenardi, Drufii, Hulfii, Erpenii, Golii,
Ludouici de Dieu, Leusdenii, Raphelengii, Relandi, Suren-
busii, Vchtmanni, Dionysii Vossii, Vitringae, fama non per-
uenit? Nec in septentrione, et plagis Arctoïis, harum lin-
guarum, in regionibus calidis et sole perustis natarum,
studium friguit, quin potius multorum animos inflamma-
vit, cum Sueci suos *Enemannos, Rudbeckios, Peringeros,*
Terferos, Normannos, Sparuenfeldios, Palmrodios, Dani
et Holfati, Ansgarios, Bangios, Resenios, Rostgaardios, Lun-
dios, Lintrupios, Noldios, Petreios, Wandalinos, Zoëgas,
ostentent. Ex quo, linguarum Orientis amorem, to-
tius Europae fines peragrasse, ac singulas nationes,
Helenam istam amplexatas esse ac deperiisse appa-
ret. Nec Germani nostri obtusa adeo pectora gesserunt,
quin harum literarum vtilitatem perspicientes, iis summe
delectarentur. Quot enim et quanti Viri, inde a tempore
restauratae in his terris verae religionis, ad has discendi
epulas avidissimi fuere, quorum vix numerus iniri potest,
ac inter eos, *Auenarium, Ankelmannum, Aurogallum, Bus-*
mannum, Beckium, Bertramum, Christmannum, Carpzo-
nium, Dilberrum, Dassouium, Eisenmengerum, Edzardum,
Laurentium et Ioannem Fabricium, Forsterum, Fagium,
Frischmuthum, Gutbierum, Geierum, Io. Ern. Gerbar-
dum, Glassium, Hackspanium, Hammerum, Heluicum,
Hillerum, Kempferum, Kühnium, Kircherum, Ioannem à
Lent, Munsterum, Maium, Opitium, Pellicanum, Pfeiffe-
rum, Radmannum, Rhenferdium, Rittmeierum, Rittange-
lium, Sennertum, Schindlerum, Saubertum, Sikium,
Schmidium, Scheidium, Trostium, Terentium, Wagen-
seilium, Wasmuthum, Welschium, Wellerum, Wolffru-
mium, Wülfferum, Zecchendorffum, prout memoria mi-
hi

hi suggestit, refero, ac hodiernum viuentes, illarum linguarum peritia abundantes, lubens praetereo. Attamen quod citra inuidiam, aut vllius contemptum dixerim, nonnulli ex hoc grege, peculiari quarundam linguarum cultu, palmam reliquis praeripuerunt, ac praecipuo vnus linguae et eximio studio, doctae velut monades in eo exstiterunt, ceterisque Europae eruditae faciem praetulerunt. Ita linguarum Aethiopicae, Armenicae, Sinicae, Malabaricae, praecepta exactissima a Germanis profluxisse, ac sola Teutonum ingenia, in iis clariore luce perfundendis, elaborasse insignitius, nemo diffiteri potest. Ac inter ipsos nonnulli, tanquam luna minores inter ignes effulserunt, et ciuibus suis, primo aliarum linguarum studio, lumen accenderunt. Sunt, qui maiores nostros, Veteres Germanos, literarum plane expertes fuisse existimant, sed ex male intellectis Taciti verbis c. 19. de German. extantibus, hanc opinionem ortam esse, alii censent, ac secreta literarum, quae illos ignorasse Tacitus ait, ob praecedentium verborum nexum, per (a) tabellas amatorias seu codicillos, secretae et furtivae libidinis interpretes, explicant, alii secretas literas, et characteres occultos, vulgo ignotos, et principibus tantum ac sacerdotibus cognitos, intelligunt, in quam sententiam nuperrime, Vir antiquitatum Germanicarum callentissimus, Wachterus, in *specimine Glossarii Germanici* p. 260. discessit. Neque tamen si vera esset ea ruditas, in populi illius prima aetate ac infantia, posteris eius ignominiae cederet, quippe qui in re literaria promouenda acerrime contenderunt.

) 3

Equi-

(a) Vid. Ill. Bergeri *priscus Germanus haud illiteratus*, it. Dithmarus et Gronovius ad b. 1.

Equidem haud puduit exteros quosdam eruditos, inter Gallos, Anglos, Italos, asserere, Germanos fere omnes ingenio destitui, et parum abest, quin cum (b) Mohamede, Iudaeos asino libros portanti comparante, animali illi *αχθοφόρα* assimilent, alii tamen elegantissimae inter illos doctrinae viri, experientia rerum magistra conuicti, hos iniquissime et imperitissime iudicasse censuerunt. Audiamus *Iohannem Bodinum*, qui Germanos, (c) inquit, tantum profecisse, *ut humanitate Asiaticis, militari disciplina Romanis, Religione Hebraeis, Philosophia Graecis, Geometria Aegyptiis, Arithmetica Pboenicibus, Astrologia Chaldaeis, opificiorum Varie- tate omnibus populis superiores esse videantur.* Ex nostris quoque, hanc sententiam nasutulorum illorum homuncionum, nonnulli solide refutarunt, et tumidos illos ac inflatos Germanorum osos, multo sale defricarunt, ac ventosam eorum arrogantiam egregie depe- xam dederunt. Et certe, si ad perfectum omnibusque numeris absolutum linguarum studium, singulae animae facultates, memoria, ingenium, iudicium, eminentiori gradu concurrere debent, vel eo nomine Germani nostri aestimatione digni forent, quod praeter artes et disciplinas omnes sedulo excultas, singulares ac pene admirandos progressus, in eruditionis linguarum stadio fecerunt. Id quod Oratione, de praecipuis quorundam Germanorum in linguas Orientales meritis, dicto die habenda, fusius ostendam, qua Professoris Publici linguae Arabicae spartam, nutu clementissimi nostri
Regis

(b) *Sura LXII. v. 5.*

(c) *De Republ. l. 5. c. 2. Conf. Sentimens de Cleanthes sur les extre- tiens d, Eugene et d' Ariste p. 78. Chevracana p. 92.*

Regis Poloniarum 'et' Electoris Saxoniae,
FRIDERICI AVGVSTI,

pridem mihi collatam, dedicabo. Neque ita multo post, in lectionibus meis publicis, DEO bene iuvante, pergam, ac vt aestate praeterita, Alcorani caput vigesimum quintum, praeunte commentatore meo Manuscripto, Beidauio, explicavi, ita per hiemem Codicis Hebraei versionem Arabicam, a celebri Hebraeorum magistro, Rabbi Saadia Haggaoon, id est excellenti dicto, confectam, interpretabor, ea methodo, vt primo singulos versus ex Grammatica a me edita, cui duo illius versionis capita adieci, resoluam, secundo voces ac phrasas criticis obseruationibus illustrem, earumque cum lingua Hebraea affinitatem et harmoniam commonstrem, tertio Arabicae interpretationis a textu originali diuersitatem, eiusque differentiae causas ostendam. Disputationes quoque, de nonnullis Hiobi ac Prophetarum Arabismis, de Canonibus Concilii Niceni Arabicis, de famosorum in Oriente Suphiorum secta, de Iesu et Maria in Corano, de Numis quibusdam et figillis Arabicis, de singulis Theologiae Mohammedicae, ac historiae linguae Arabicae, in relationibus literariis germanicis prolixius expositae, capitibus, Germaniam orientalem, Patriarcharum Alexandrinorum vitas, ex MSto Vffenbachiano, quod nuper in Actis eruditorum breuiter delineavi, edere constitui, dum modo benignior conatibus nostris aura adspiret, et quae huc vsque defuit occasio, talia cum republ. literaria communicandi, amplius non denegetur. Agite igitur, et si quid in vobis
Germa-

Germani sanguinis est, de quo nullus dubito, si Academiae, si nostrae nationis gloria, vobis cordi est, adeste, et me de laudibus eius, studio linguarum partis, modeste peroraturum auscultate. Audite, quanta diligentia, quanto feruore, nullis vigiliis, nullis, sumptibus parcentes, maiores nostri in illas literas incubuerint, et orationis argumentum, forsan multis iam notum, nec adeo abstrusum ac reconditum, aut eius tractationem haud satis elaboratam, nec calamistratam ac cincinnis ornata, ne contemnite. Approbate frequentia vestra studium hominis, qui patrum vestigiis, quorum minimus digitus crassior est lumbis eius, אשר קטנם עבה ממתניו, vt Hebraei loquuntur, insistens, eo vnice Dei summi Glossarchae promouere gloriam, ac aliis prodesse conatur, nam honores aut diuitias, vulgaria eruditionis idola, me non quaerere, isthoc, quod suscepi, munere, intellectu facile ac in propatulo est. Te, Rectorem Academiae Magnificum, Vos illustrissimos Comites, Vos utriusque Reipubl. Proceres grauissimos, Vos linguarum et artium studiosos aestumatissimos, ad hunc sollemnem actum, ea qua par est reuerentia, ac officiose inuito, vt ex vestra praesentia maior ei splendor ac lux, Oratori autem imbecilli fiducia accedat, qui diutius tacere non potuit, ne modestia in conscientiam imperitiae ducatur. P.P. Lipsiae
d. An. MDCCXXVII.

LITTERIS IMMANVELIS TITII.

